

ВИМОГИ ДО СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АВСТРАЛІЙСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У статті проаналізовано вимоги до вищих навчальних закладів Австралії, досліджено класифікацію ВНЗ Австралії, зроблено аналіз існуючих вимог до створення та існування ВНЗ в історичному контексті.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, стандарти вищої освіти, ВНЗ самостійної акредитації, ВНЗ несамоїїної акредитації.

Постановка проблеми. Основою системи вищої освіти є вищі навчальні заклади. Оскільки вищі навчальні заклади діють в певній юрисдикції, це накладає на них певні зобов'язання, які необхідно виконати. Вимоги до поняття «вищий навчальний заклад» в різних юрисдикціях можуть різнятися так суттєво, що в двох різних країнах воно може бути абсолютно несхожим. Середовище, в якому діє вищий навчальний заклад накладає на нього свій відбиток і суттєво впливає. Австралійські університети посідають чільне місце серед університетів світу. Про це свідчать такі дані: серед 100 найкращих університетів світу за версією QS австралійських сім. За загальною кількістю університетів в першій сотні рейтингу Австралія посідає третє місце відразу за США та Великобританією, які мають відповідно 31 та 19 своїх університетів у цьому списку. В цьому взаємозв'язку представляє, на наш погляд, науковий інтерес дослідження вимог до створення та діяльності вищих навчальних закладів Австралії. Ще більшої актуальності це питання набуває у зв'язку з тим, що із 30 січня 2012 року в Австралії набуває регулятивної сили новий регулятор вищої освіти – Агенція з якості та стандартів вищої освіти (*The Tertiary Education Quality and Standards Agency* – далі *TEQSA*), отже є можливість порівняти попередні вимоги (які ґрунтувалися на Національних протоколах процесів затвердження у вищій освіті (*National Protocols for Higher Education Approval Processes*) – далі *Національні протоколи*) та сучасні вимоги (які ґрунтуються на стандартах вищої освіти) до вищих навчальних закладів.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Необхідно відзначити той факт, що аналіз системи вищої освіти Австралії і, зокрема, ролі університетів та вищих навчальних закладів Австралії майже не досліджується в контексті українського дискурсу щодо системи вищої освіти України. Вимоги до ВНЗ в Австралії згадуються побіжно при розгляді інших питань [1,2].

В Австралії до появи *TEQSA* вимоги до ВНЗ також не часто ставали об'єктом дослідження. Виходити за межі нормативного регулювання дозволили собі тільки члени групи з аналізу системи вищої освіти (так званого Звіту Бредлі), які підкреслили необхідність нових вимог до вищих навчальних закладів та запропонували їх [3,с.126]. Решта авторів або констатували та критикували нормативні вимоги [4] або порівнювала їх із закордонною практикою [5]. Так, Б. Сміт та М. Френкланд шкодують через те, що «штати та території на сьогодні можуть ігнорувати *AQF* (*The Australian Qualifications Framework* - один із ключових національних інструментів політики захисту якості освіти і підготовки кадрів в Австралії, яка встановлює кваліфікації освіти та гармонізує їх по всій країні починаючи зі шкільної освіти і закінчуючи вищою – прим. автора). Це означає, що ні *AQF*, ні Національні протоколи, в нинішньому вигляді не можуть слугувати ефективним стандартом для виміру якості університетів» [4,с.13]. Б. Шіхан вказує на те, що у порівнянні з іншими країнами, що входять до Організації економічного співробітництва та розвитку (*Organisation for Economic Co-operation and Development* – далі *OECD*) в Австралії «найбільш конкретні та найбільш прискіпливі вимоги до університетів» [5]. І тільки створення нового регулятора сектору вищої освіти Австралії – Агенції з якості та стандартів вищої освіти (*TEQSA*), який рекомендовано створити також Звітом Бредлі, викликало збільшення публікацій з питань забезпечення якості вищої освіти та вимог до ВНЗ [6-8], в яких критикується новий регулятор, названий «суперрегулятором» [6,с.76], підкреслюється тенденція до посилення регулювання з боку держави по всьому світу [7], необхідність та сучасність підходу зі стандартами вищої освіти [8].

Виявлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатнє дослідження цього питання, а також, його, на наш думку, придатність до використання в Україні зумовили необхідність детального аналізу вимог до вищих навчальних закладів в Австралії, їх типів та

класифікації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Нашою метою є аналіз трансформаційних змін вимог до створення та існування ВНЗ Австралії, а саме дослідження класифікації вищих навчальних закладів Австралії та вимог до їх існування відповідно до Національних протоколів та згідно зі стандартами вищої освіти, які набувають сили із 30 січня 2012 року.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб з самого початку задати необхідної послідовності визначимо черговість викладення матеріалу. Відразу за загальним оглядом Австралії та системи освіти, розглянемо регулювання, яке ґрунтувалося на національних протоколах (регулювання до 2012р.) та класифікацію ВНЗ в Австралії, далі буде розглянуто нове регулювання, що ґрунтується на стандартах вищої освіти (регулювання із 2012 року) та порівняно нове та старе регулювання.

Офіційна назва Австралії – Австралійський союз. Форма правління – конституційна монархія. Конституційна тому, що повноваження і процедури австралійського уряду визначаються Конституцією, монархія, тому що главою Австралійської держави є королева Єлизавета II. Австралійський союз утворено у 1901 році, коли шість незалежних британських колоній погодилися об'єднатися і стати новою нацією. Таким чином, була створена федеральна система управління, в якій влада поділена між центральним урядом і окремими штатами. В Австралії шість штатів: Новий Південний Уельс, Квінсленд, Південна Австралія, Тасманія, Вікторія і Західна Австралія. Кожен штат має свою Конституцію, яка передбачає поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову. Шість парламентів штатів можуть приймати свої закони, пов'язані з будь-якою діяльністю, яка не контролюється Федерацією. Згідно з Конституцією Австралії (розділ 51) до повноважень Федерального уряду відносяться зокрема оподаткування, оборона, зовнішня політика, поштові та телекомунікаційні послуги і ще ціла низка сфер. Відповідальність штатів поширюється на поліцію, охорону здоров'я, освіту, громадський транспорт і т.д. Окрім штатів в Австралії є території, яких нараховується десять. Двом материковим – Північна територія та Територія столиці Австралії та одній поза материковій – острів Норфолк - були надані обмежені права самоврядування Австралійським урядом. Територія столиці Австралії та Північна територія, з огляду на кількість населення в них, фактично розглядаються Федеральним урядом як штати. Тому часто, можна зустріти тезу, що в Австралії шість штатів та дві території.

Згідно з оцінками Ліссабонської ради Австралійська система вищої освіти визнана найкращою серед країн OECD через її здатність вирішувати виклики, що ставить перед вищою освітою 21 століття [5]. На сьогодні Австралійські університети навчають разом більше 1 млн. осіб, в Австралійських університетах працюють більше 100000 осіб. Витрати університетів становлять близько 1,5 % ВВП Австралії. Австралійські студенти зі освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр і вище в середньому заробляють на 39% більше порівняно з тими, хто має тільки 12-річну шкільну освіту. З десятима Нобелівськими лауреатами Австралія посідає одне з перших місць у світі в розрахунку нобелівських лауреатів на душу населення. Становлячи менше половини відсотка населення світу, частка Австралії в наукових дослідженнях світу становить 3%. Щодня близько одного мільярда людей по всьому світу посилаються на відкриття та дослідження Австралійських вчених¹.

Необхідно підкреслити, що нормативне регулювання вимог щодо австралійського університету зараз знаходиться в стадії трансформації. Регулювання, що ґрунтується на Національних протоколах на сьогодні замінюється на регулювання на основі стандартів, в тому числі вводяться так звані порогові стандарти. Перехідним періодом буде період з 2012 по 2015 рр. У цей період система регулювання буде фактично подвійною, оскільки реєстрації за новою системою підпадають тільки новоутворені провайдери вищої освіти, а також ті, у кого закінчився термін реєстрації.

Таким чином, до 30 січня 2012 року для створення вищого навчального закладу, інституція, яка претендує на це, повинна продемонструвати відповідність вимогам, які викладені у Національних протоколах процесів схвалення у вищій освіті (*National Protocols for Higher Education Approval Processes*) – далі *Національні протоколи*)[9]. Водночас, установа, яка

¹ Інформацію взято з сайту <http://www.universitiesaustralia.edu.au/page/australia-s-universities>

претендує повинна була відповідати також законодавству штату або території, в якій існує. Оскільки, кожен штат і територія мала своє власне законодавство з викладенням вимог до провайдерів вищої освіти в їх юрисдикції, то Національні протоколи повинні були забезпечити загальну систему координат. Національні протоколи були розроблені з метою уніфікувати вимоги серед усіх штатів та територій. Однак, підходи штатів та територій до взаємного визнання та нагляду різнилися.

Інституційно регулювання вимог до вищої освіти в Австралії регулювалося раніше міністерською радою. Рада міністрів з питань освіти, зайнятості, професійної підготовки та у справах молоді (*The Ministerial Council on Education, Employment, Training and Youth Affairs - далі MCEETYA*) була створена в червні 1993 року, шляхом об'єднання трьох окремих рад. У липні 2009 року на основі MCEETYA створено Раду з питань освіти, раннього розвитку дітей та у справах молоді (*Ministerial Council for Education, Early Childhood Development and Youth Affairs (MCEECDYA)*). Обоє рад складалися з представників штатів, міністрів уряду Австралії та Нової Зеландії, що відповідали за шкільну освіту, вищу освіту, розвитку дітей молодшого віку. Саме MCEETYA ухвалила Національні протоколи, які були розроблені у 2000 році і потім змінені та доповнені у 2007 році. Протоколів було чотири: 1) протокол А – Національні погоджені критерії та процес затвердження для всіх вищих навчальних закладів; 2) протокол В – Критерії та процес реєстрації вищих навчальних закладів несамостійної акредитації та акредитація їхніх курсів; 3) протокол С – Критерії та процеси надання права самостійної акредитації вищим навчальним закладам іншим, ніж університети; 4) протокол D – Критерії для та процес створення Австралійських університетів. Пізніше у 2007 році було додано п'ятий -протокол Е - Критерії для та процес створення для зарубіжних ВНЗ, які прагнуть працювати в Австралії, але розгляд цього протоколу виходить за межі цієї статті і буде розглянуто окремо.

Таким чином, згідно з Національними протоколами класифікація вищих навчальних закладів мала таких вигляд: 1) Університети; 2) Вищі навчальні заклади неуніверситетського типу, що включають заклади як самостійної, так і несамостійної акредитації (*self-accrediting and non-self-accrediting institutions*) (рис.1). Заклади самостійної акредитації самі розробляють курси вищої освіти. Університетам таке право надається автоматично, решта закладів повинні це заслужити. На сьогодні таких закладів тільки три. Решта ВНЗ, це близько 150 закладів несамостійної акредитації, повинні погоджувати зміст своїх курсів із регуляторними органами штатів та територій.

Щоб називатися університетом та навчати студентів установа повинна відповідати усім критеріями, які викладені у протоколах А та D, а також виконати всі вимоги законодавства штату чи території, де вона збирається функціонувати. Заклади несамостійної акредитації, повинні відповідати усім критеріям протоколів А та В і також повинні виконати вимоги законодавства штатів та територій. Заклади самостійної акредитації, інші ніж Австралійські університети, повинні відповідати усім вимогам протоколів А і С. Всі критерії протоколів наведено у таблиці 1. Яким критеріям повинні відповідати заклади кожного із типів наведено на рис.2. Як бачимо критерії, наведені в протоколах, містять широкі принципи, відкриті для інтерпретації.

Рис. 1. Класифікація ВНЗ Австралії.

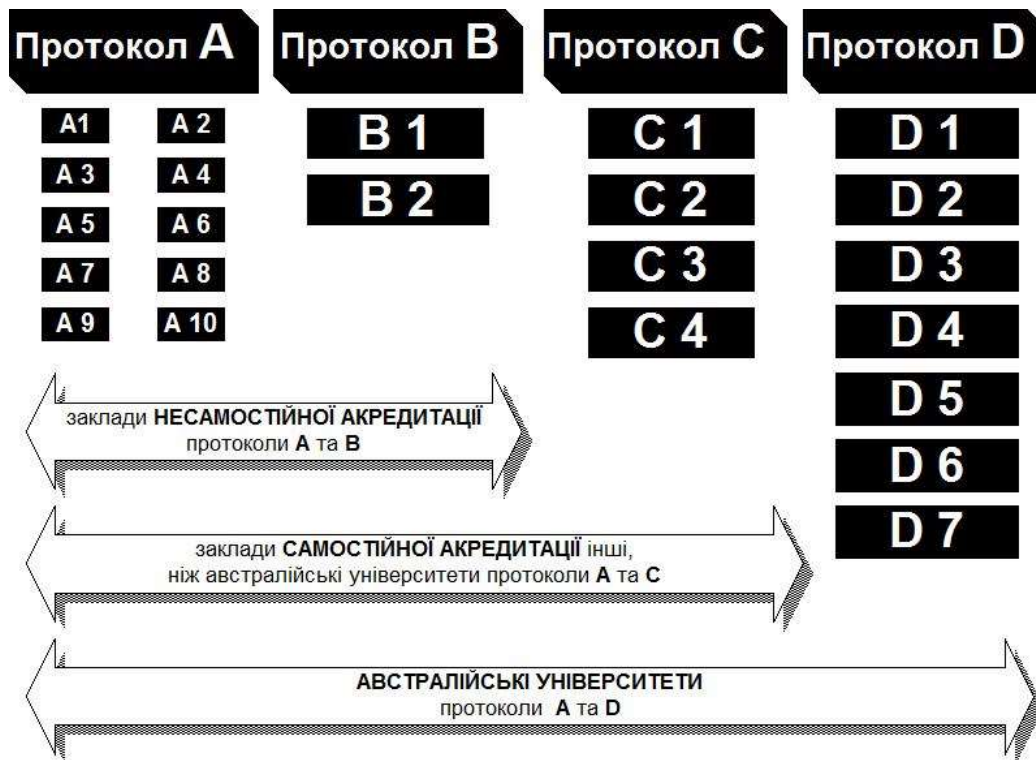

Рис. 2. Вимоги до ВНЗ різних типів згідно з Національним протоколом [9].

Таблиця 1

Вимоги до вищих навчальних закладів Австралії відповідно до Національного протоколу з процесів затвердження у вищій освіті [9]

Протокол А – Національні погоджені критерії та процес затвердження для всіх вищих навчальних закладів	Протокол В – Критерії та процес реєстрації вищих навчальних закладів несамостійної акредитації та акредитація їхніх курсів.	Протокол С – Критерії та процеси надання права самостійної акредитації вищим навчальним закладам іншим, ніж університети	Протокол D – Критерії для та процес створення Австралійських університетів
<p>A1. є юридичною особою, що була створена або визнана згідно з австралійським законодавством</p> <p>A2. сприяє досягненню цілей вищої освіти в Австралії, викладені в частині 1 (Вступ) Національного протоколу</p> <p>A3. має чітко сформульовану мету в сфері вищої освіти, що включає в себе відданість й підтримку академічними зусиллями установи вільного інтелектуального пошуку.</p>	<p>B1. має механізми забезпечення умов, в тому числі з питань управління, приміщень, персоналу та послуг для студентів, які відповідають вищій освіті та уможливають успішне забезпечення курсу(ів) для досягнення результатів на рівні, що пропонується.</p>	<p>C1. демонструє ефективність та еквівалентність до існуючих австралійських вищих навчальних закладів самостійної акредитації в:</p> <ul style="list-style-type: none"> • управлінні та прийнятті рішень; • викладанні, навчанні, підвищенні кваліфікації та, при необхідності, наукових дослідженнях; • дотриманні вимог Національних протоколів. 	<p>D1. демонструє культуру сталого наукового пошуку, що забезпечує інформацією викладання і навчання у всіх областях, в яких пропонуються курси</p> <p>D2. проводить дослідження, що призводять до створення нових знань і оригінальних творчих досягнень, щонайменше, в тих областях, в яких присвоюється ступінь вченого-дослідника (Research Masters), доктора філософії (PhDs) або аналогічних дослідницьких ступенів.</p>
<p>A4. здійснює викладання і навчання, які забезпечуються передовими знаннями та пошуком</p> <p>A5. має систему (механізм) управління, процеси забезпечення якості та кадровий склад відповідні її меті і академічним цілям</p> <p>A6. має міцну практику фінансового та комерційного управління і достатні фінансові та інші ресурси для підтримки реалізації програм установи в майбутньому</p>	<p>B2. є порівнянними за вимогами та результатами навчання щодо курсів того ж рівня, аналогічної спеціальності в австралійських університетах.</p>	<p>C2. має ефективну і всеосяжну структуру та процеси, що дозволяють встановлювати норми для кваліфікацій AQF¹ на рівні, щонайменше, австралійських а, у відповідних випадках, міжнародних стандартів.</p> <p>C3. в установі діють процеси контролю якості та системи сумісні з тими, що існують в</p>	<p>D3. демонструє прихильність викладачів, дослідників, укладачів курсів та експертів, до вільного пошуку і систематичного розвитку знань.</p> <p>D4. демонструє управління, процедурні правила, організаційну структуру, політику прийому на навчання, фінансові механізми та процеси забезпечення якості, що підкріплені цінностями й цілями університету і які забезпечують</p>

<p>A7. якщо установа пропонує будь-які кваліфікації вищої освіти, забезпечує відповідність їх назв та описів з вимогами AQF².</p>		<p>існуючих вищих навчальних закладах самостійної акредитації Австралії</p>	<p>цілісність академічних програм установи.</p>
<p>A8. її науково-педагогічний персонал бере активну участь у наукових дослідженнях, пов'язаних з їхнім предметом викладання, а також активно керує науковою роботою студентів</p>	<p>C4. демонструє відданість забезпеченню якості та постійному поліпшенню якості в наданні вищої освіти, у тому числі через механізм зовнішнього бенчмаркінгу викладання, навчання та підтримка систем якості.</p>	<p>D5 (для університетів) надають кваліфікації визначені AQF в цілому ряді широких областей знань (включно з кваліфікацією Research Masters та PhDs або іншого еквівалентного рівня щонайменше у трьох широких сферах знань) та встановлюють стандарти для цих кваліфікацій, що відповідають австралійським та міжнародним стандартам.</p>	
<p>A9. забезпечена достатньою інфраструктурою та надає необхідну підтримку для ефективного навчання студентів</p>		<p>D 6 (для університетських коледжів) надають кваліфікації з цілої низки широких сфер знань та надають кваліфікацію Research Masters та PhDs принаймні в одній широкій сфері знань.</p>	
<p>A10. передбачає захист студентів у разі закриття установи або будь-якого з її курсів.</p>		<p>D 7 (для спеціалізованих університетів). надають кваліфікації визначені AQF (включно з кваліфікацією Research Masters та PhDs або іншого еквівалентного рівня) в одній або двох широких сферах знань та встановлюють стандарти для цих кваліфікацій, що відповідають австралійським та міжнародним стандартам.</p>	

²AQF -The Australian Qualifications Framework - кваліфікаційна концептуальна основа Австралії (ККОА), орган, що встановлює кваліфікації

Національні протоколи були розроблені у 2000 році і переглянуті у 2007 році. Однак цей перегляд був здійснений напередодні значних змін в секторі вищої освіти, що стали наслідком Звіту Бредлі.

На сьогодні вища освіта Австралії уже реформується згідно з напрямками, визначеними Звітом Бредлі. Однією із слабких сторін вищої освіти, яку виявив Звіт Бредлі було саме регулювання, яке дублювалося (штат, федерація, кілька регуляторних органів), яке ґрунтувалося на періодичній перевірках та реєстраційному циклові, коли провайдери вищої освіти контролюються через задані інтервали часу.

Як вказується у пояснювальному матеріалі до розроблених національних стандартів, підготовлених Міністерством освіти, зайнятості та трудових відносин Австралії при «циклічному процесі перевірки, при якому регулятор не має відповідних повноважень, репутація Австралії перебуває під загрозою. Регулювання, що базується на стандартах, забезпечить якість вищої освіти в час, коли вона розширюється» [10, с.21].

Звіт щодо стану вищої освіти Австралії (так званий звіт Бредлі) [3], який вийшов у 2008 року рекомендував створити незалежний національний орган, що відповідав би за регулювання всіх видів вищої освіти в країні. На думку авторів звіту такий національний підхід забезпечить більш ефективне, раціональне і комплексне функціонування сектору вищої освіти, який відповідатиме вимогам сьогодення. У відповідь на Звіт Бредлі Австралійський уряд у 2009 році оголосив про намір здійснити значні реформи сектору вищої освіти, що дозволить розширити систему і створити можливості для усіх австралійців розкрити свій потенціал в сфері вищої освіти. Однак, зростання та розширення сектору не повинно супроводжуватися зниженням якості освіти, тому воно повинно супроводжуватися надійними гарантіями якості та відповідної нормативно-правовою базою. І в бюджеті 2010-11 рр. Австралійський уряд заклав 70 млн. доларів США на чотири роки для створення Агенції з якості та стандартів вищої освіти (*Tertiary Education Quality and Standards Agency - далі TEQSA*), нового національного органу регулювання вищої освіти та забезпечення якості. Як вказано на сайті TEQSA, вона є «регулятором «наступного покоління» і по-справжньому унікальною організацією»³. Вона об'єднає функції регулювання, які раніше перебували в руках штатів та територій та функції із забезпечення якості, здійснювані раніше Агенцією із забезпечення якості Австралійських університетів (*Australian Universities Quality Agency - далі AUQA*), «скоротивши таким чином кількість органів регулювання вищої освіти із дев'яти до одного» (*мається на увазі 6 штатів, 2 території та AUQA*) [10,с.25].

TEQSA почала функціонувати з 30 липня 2011 року, але почне здійснювати свою регуляторну діяльність із 30 січня 2011 року. З цієї дати TEQSA буде вести Національний реєстр провайдерів вищої освіти, який із цієї дати буде розміщений на її сайті. До цього часу органи акредитації штатів та територій будуть продовжувати свою регуляторну діяльність.

Як визначено, Актом про Агенцію з якості та стандартів вищої освіти (*Tertiary Education Quality and Standards Agency Act 2011*) [11] TEQSA буде оцінювати відповідність провайдерів вищої освіти таким стандартам: 1) стандарти провайдера (включають Стандарти реєстрації провайдера (*Provider Registration Standards - PRS*), стандарти категорії провайдера (*Provider Category Standards - PCS*) та стандарти акредитації курсів провайдера (*Provider Course Accreditation Standards - PCAS*); 2) кваліфікаційні стандарти (*Qualification Standards*); 3) стандарти викладання та навчання (*Teaching and Learning Standards*); 4) стандарти наукових досліджень (*Research Standards*); 5) інформаційні стандарти (*Information Standards*).

Стандарти провайдера та Кваліфікаційні стандарти разом становлять Порогові стандарти (*Threshold Standards*). Всі провайдери вищої освіти повинні відповідати Пороговим стандартам для того, щоб бути зареєстрованими і діяти як вищий навчальний заклад на території Австралії. Тобто фактично в Австралії застосовано такий підхід як регулятивний бенчмаркінг [12]. На сьогодні тільки перші дві категорії стандартів розроблені, тобто Порогові стандарти [13]. Щодо стандартів викладання та навчання, то щодо них видано документ для їх обговорення, а інформаційні стандарти та стандарти наукових досліджень знаходять на стадії розробки.

Однак, і нові стандарти (це стосується тільки стандартів провайдерів) теж побудовані на основі Національних протоколів, які як зазначається «добре працюють» [10, с. 28], при цьому

³ <http://www.teqsa.gov.au/about-teqsa>

зміни стосувалися тільки тих аспектів, які є проблемними. В стандартах застосовувалася також уточнення формулювань, оскільки стандарти послуговуються «більш зручною, зрозумілою мовою, що дозволяє їх легше тлумачити та застосовувати» [10, с. 28]. Тому нові стандарти це не що інше, як компіляція Національних протоколів та їх перейменування. «Основою стандартів є Національні протоколи та розробки AQF. Порогові стандарти не змінюють фундаментальні вимоги, але дозволяють чітко зрозуміти, інтерпретувати та послідовно застосовувати вимоги до всіх провайдерів» [10, с.38]. Про те, що між вимогами Національних протоколів та Стандартів вищої освіти не має великої різниці, більше того вони схожі, свідчать дані таблиці 2.

При цьому необхідно вказати на те, що зміни будуть проходити до 1 січня 2015 року [13, с.20]. Оскільки Порогові стандарти також сформовані на основі Національних протоколів, то і вони майже не містять цифр. Сформульовані вимоги також допускають довільне трактування, наприклад, «достатні», «відповідні» і т.д. В цьому полягає великий недолік стандартів, оскільки в такому вигляді, вони мало чим відрізняються від Національних протоколів. При цьому йдеться тільки про стандарти провайдера. Решта стандартів вищої освіти (кваліфікаційні стандарти, стандарти викладання та навчання, інформаційні стандарти) не містять нічого спільного з вимогами Національних протоколів. До того ж говорити про дієвість/недієвість стандартів вищої освіти можна буде говорити після розробки повного комплексу стандартів та використання їх на практиці. Також необхідно брати до уваги той факт, що стандарти вищої освіти вводяться одночасно із новим «суперрегулятором» - TEQSA, яка буде дещо по-іншому підходити до контролю їх застосування. Як зазначає К. Ніколл (*C. Nicoll*), призначена головним комісіонером TEQSA (на час висловлювання вона ще не займала цієї посади): «Я не думаю, що не існує сумнівів в тому, що стандарти TEQSA знаходяться в авангарді розвитку в галузі вищої освіти в міжнародному вимірі, однак вони розробляються в умовах, коли інші країни розглядають стандарти як прийнятний інструмент для формування системи контролю якості вищої освіти в недалекому майбутньому. Інші країни будуть придивлятися до лідерства Австралії в найближчі роки» [7, с.18]. Таким чином, Австралія поклала на себе ношу першопрохідця в цьому питанні.

В цьому взаємозв'язку Україні також слід придивитися до стандартів вищої освіти, як способу забезпечення якості вищої освіти. В Україні розроблені стандарти вищої освіти [15]. Однак, українські стандарти є аналогом тільки австралійських Кваліфікаційних стандартів, випускаючи з поля зору вимоги до ВНЗ, категорії ВНЗ, стандарти наукових досліджень, інформаційні стандарти.

Знову ж таки в Україні застосовується інтервальна або циклічна перевірка. Так, ВНЗ зі статусом національний акредитується на 10 років, інші – на 5 років, від чого в Австралії відійшли, оскільки «це ставить від загрозу репутацію вищої освіти Австралії» [10, с.21]. До того ж вимоги до ВНЗ досить розмиті. Так, згідно з Положенням про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах [16] акредитованим за певним рівнем може бути визнаний вищий навчальний заклад, який проводить підготовку (перепідготовку) фахівців: 1) за кількома напрямками, не менше ніж дві третини спеціальностей яких акредитовано за відповідним рівнем; 2) за спеціальностями одного напрямку, акредитованими за цим же рівнем [16, пункт 15]. Плюс є вимоги, хто не може бути акредитований - вищий навчальний заклад не може бути акредитований за IV рівнем у разі, коли: 1) показники діяльності його аспірантури або докторантури перебувають на рівні, нижчому від середнього для даної галузевої групи або типу вищого навчального закладу; 2) за останні 5 років видано підручників (навчальних посібників) з грифом МОНмолодьспорту або монографій менше ніж 5 відсотків загальної кількості науково-педагогічних працівників, які працюють у ньому за основним місцем роботи [16, пункт 16]. Вдумаємося «перебувають на рівні, нижчому від середнього для даної галузевої групи або типу вищого навчального закладу», тобто в цьому випадку береться не абсолютна величина, а середня, ще й від рівня практики.

Порівняння вимог до створення університету згідно з Національними протоколами та Стандартами вищої освіти

	Вимога	Очікуваний результат	Протокол та вимога	Стандарти	Докази
1	Готовність та законність	Установа існує легально і законно та є авторитетною і відповідальною за свої курси	A1	PRS 1	1) <i>Australian Business Number</i> (ABN) та 2) <i>Australian Company Number</i> (ACN), 3) Копія свідоцтва про реєстрацію компанії та, якщо є торгової марки; 4) докладна інформація про власників, акціонерів; 5) копія конституції або її еквівалента; 6) Заява про відповідність законам та нормативно-правовим актам штатів та Австралійського союзу
2	Цілі та культура установи	Установа сприяє досягненню цілей вищої освіти в Австралії і є відданою принципам вільного інтелектуального пошуку	D3 A2 A3	PRS 4, PCS 2,3,4	1) Заява про місію і цілі установи, разом із записом про їх затвердження відповідним органом; 2) Публічні документи, так як веб-сайт, проспекти та рекламні установи, в яких вказана місія, цілі та програма установи; 3) Пояснення того, як місія, цілі та програма установи сприяють досягненню цілей вищої освіти Австралії; 4) докази того, що академічна свобода та прихильність принципам вільного інтелектуального пошуку вбудовані в умови зайнятості персоналу; 5) Політика та процедури, пов'язані з академічною цілісністю, чесністю та вільним інтелектуальним пошуком з прикладами того, як ця політика застосовується і зрозуміла персоналу.
3	Управління університетом	Установа є добре керованою	D4 A5	PRS 3, 4	1) Повноваження, склад керівних органів, з зазначенням періодичності проведення нарад і засідань, розподіл функцій, обов'язків членів, сфери відповідальності та делегування повноважень; 2) докладна інформація про послужний список та досвід членів керівного органу, 3) найменування органу, відділу, що буде присвоювати, видавати дипломи про вищу освіту; 4) Організаційна структура і пояснення відносин та звітності між ключовими органами управління; 5) Пояснення взаємозв'язку між керівним органом та Вченою радою; 6) звіт про аналіз системи управління університету, зроблений зовнішньою організацією.
4	Фінанси та менеджмент	Висока якість навчання студентів досягається добре керованою установою з достатніми фінансовими ресурсами	D4 A6	PRS 2, 3,4, 5	1) Стратегічний план установи, що охоплює щонайменше найближчі три роки, а також деталі процесів планування, розповсюдження, моніторингу та звітності, пов'язані зі стратегічним планом; 2) Інформація про систему фінансового управління установою, а також систему обліку студентів; 3) докладний бізнес-план, що включає в себе прогнози показники прибутку (збитку), власного

					капіталу, активів, набору студентів на найближчі три роки, а також джерела фінансування та план управління ризиками; 4) докладна інформація про фінансові гарантії (якщо є); 5) фінансова звітність за останні три роки, складена відповідно до Австралійських стандартів бухгалтерського обліку та перевірена аудитором
5	Захист студентів	Права та інтереси студентів захищені.	A10	PRS 6	1) Документи, які підтверджують, що мають місце домовленості, покликані захистити студентів, у разі закриття курсів та/або університету, такі як членство у затвердженій Схемі забезпечення навчання <i>Tuition Assurance Scheme</i> (TAS), письмові гарантії від інших навчальних закладів, банківські гарантії або інша форма андерайтингу; 2) Політика та процедури, що стосуються скарг студентів, включаючи відомості про будь-які витрати для студентів; 3) Інформація для студентів, опублікована на сайті університету та у студентських путівниках щодо скарг, плати за навчання та інших платежів, повернення плати за навчання та механізми забезпечення навчання; 4) докладна інформація про будь-яку скаргу студента, що потягнула за собою судовий процес (для існуючих установ).
6	Академічний процес та забезпечення якості	Установа сфокусована на невинному поліпшенні викладання і навчання, щоб забезпечити якість знань випускників на рівні академічних стандартів для австралійських університетів.	D4, A5	PRS 3, 5	1) Повноваження Вченої ради, включаючи частоту засідань, структуру підкомітетів, процедури призначення членів, підзвітність та відповідальність; 2) Інформація про членів Вченої ради з докладною інформацією про кваліфікацію, місце роботи, досвід та знання кожного члена; 3) Копії документів, схвалених Вченою радою, що встановлюють засади академічної політики, зокрема, прийом студентів, визнання попереднього навчання, перезарахування освітніх кредитів, шкали оцінок успішності, причин відрахування і т.д.; 4) Докладна інформація про проведені обстеження із вказанням інструментів та прикладів зібраних даних з метою підвищення якості навчання; 5) Політика та процедури забезпечення якості всіх курсів, включаючи ті, що надають установами-партнерами та агентами і ті, що надають закордоном. Зокрема, політику та процедури, що стосуються узгодженості курсів; 6) Приклади порівняльних даних та удосконалень, внесених внаслідок здійснення процесів забезпечення якості (для існуючих установ)
7	Професорсько-викладацький склад	Студентів навчає висококваліфікований професорсько-викладацький склад	A8	PRS 5	1) Докладна інформація про співробітників, в тому числі кваліфікацію, стаж роботи та послужний список; 2) Кадровий склад у порівнянні з іншими Австралійськими університетами з точки зору коефіцієнту співвідношення студентів та викладацького складу та кваліфікацій; 3) Докладна інформація, що застосовується в установі для перевірки достовірності кваліфікацій персоналу; 4) Копії політики та процедур підбору персоналу; 5) Копії політики академічних призначень та просування по службі з вказанням критеріїв, що використовуються; 6) Копія та політика процедур оцінки результаті діяльності співробітників; 7) Докладна інформація про досвід та кваліфікацію персоналу, що бере участь у

					розробці, координації, контролі якості та викладанні курсів вищої освіти; 8) Копії політики та процедур забезпечення доступності академічного персоналу для консультацій зі студентами; 9) Політика, плани та бюджет підвищення кваліфікації персоналу;
8	Інфраструктура та послуги для студентів	Результати навчання студентів посилюються шляхом доступу до якісної інфраструктури, навчальних та інформаційних ресурсів та служб підтримки	A9	PRS 6, 7	1) Докладна інформація про фізичну та ІТ інфраструктуру; 2) докладна інформація про всі послуги для студентів з описом доступності для студентів; 3) докладна інформація про процеси аналізу, перегляду та вдосконалення інфраструктури та послуг для студентів; 4) Копії контрактів (договорів), якщо послуги надаються зовнішніми організаціями; 5) Копії політики щодо академічних проступків та плагіату; 6) Детальна інформація про стратегію виявлення та боротьби з плагіатом; 7) Деталі про те, як було виявлено студентів «з ризиком» і про академічні консультації або інші способи навчальної допомоги та підтримки для таких студентів; 8) Докладна інформація про бібліотечні фонди, в тому числі електронні бази даних і доступ до навчальних ресурсів для студентів та співробітників; 9) Докладна інформація про допомогу для студентів у розвитку інформаційної грамотності та доступу до ресурсів; 10) Політика в галузі розробки та аналізу навчальних та інформаційних ресурсів, включаючи інформацію про бюджет для підтримки та модернізації таких ресурсів.
9	Вимоги до курсів	Результати навчання студентів відповідають стандартам для Австралійських університетів	D1, A4, A7	PCAS 1, 4, PCS 1,2,3,4	1) Подобиці про хід розробки курсів, процеси їх затвердження і перегляду; 2) докази проходження курсом бенчмаркінгу стосовно стандартів, результатів навчання, професійних акр едицій і т.д. 3) докази того, що форма та зміст курсу будуються та інформуються наукою та науковими дослідженнями; 4) Визначення мети та змісту курсів.
10	Наукова культура ⁴	Установа має стійку наукову культуру, яка інформує викладання та навчання в усіх областях, в яких пропонуються курси	D1, A8	PRS 5, PCS 1,2,3,4	1) докази того, як політика та практика діяльності показують відданість науковій культурі у викладанні та навчанні, наприклад, шляхом просування по службі, впровадження культури академічної чесності, регулярного перегляду курсів, моніторингу успішності студентів, визнання передового досвіду в галузі викладання; 2) Копії політики щодо просування по службовій драбині та призначень, які містять критерії, пов'язані з науковою культурою; 3) Детальна інформація про бюджетні асигнування, витрати та інші стратегії підтримки науково-педагогічного складу в науці; 4) Деталі участі професорсько-

⁴ Оригінальні назви «Culture of scholarship» та «Research culture» в даному випадку з посиланням на [14] ми перекладаємо як «наукова культура» та «культура наукових досліджень», адже «scholarship» близька за значення з «Research» оскільки також «вносить свою частку до бази знань та формує інтелектуальний клімат університету», однак «Scholarship - це покликання, професія, Research - технічна назва такої активності» [14].

					викладацького складу в різних видах наукової діяльності (таких як членство в редакційній раді наукового журналу, участь у експертних радах, членство в академіях, участь у конференціях); 5) детальна інформація про участь професорсько-викладацького складу в різних видах діяльності, пов'язаних з науковою культурою, наприклад, членство в професійних організаціях, консультативна робота.
11	Культура наукових досліджень	Установа здійснює наукові дослідження, що призводить до створення нових знань та оригінальних творчих винаходів принаймні в тих областях, в яких пропонуються ступені Магістра-дослідника (Research Masters) та доктора філософії (PhD).	D2, A8	PRS 5, PCS 2,3,4	1) Копія стратегічного плану наукових досліджень установи, який показує цілі, підтримку та розвиток бази та інфраструктури наукових досліджень, а також політику залучання та утримання персоналу та студентів. План повинен вказувати на пріоритетні напрями досліджень, взаємозв'язок наукового потенціалу з викладанням, описувати процеси моніторингу; 2) інформацію про результати наукових досліджень установи, в тому числі наукові публікації зважені в еквіваленті повної зайнятості академічного персоналу; 3) співвідношення доходу від наукових досліджень та загального доходу установи; 4) детальна інформація про бюджетні асигнування, витрат и та джерела фінансування розвитку дослідницького потенціалу та інфраструктури в окремих областях досліджень; 5) детальна інформація про стратегію підтримки науковців та студентів в їх наукових досліджень, включаючи підтримку персоналу через допомогу в здобутті наукового ступеня доктора філософії (PhD), надання навчальних відпусток, зниження навчального навантаження і т.д.; 6) Докази того, до навчальне навантаження професорсько-викладацького складу залишає час для наукових досліджень; 7) Копії задокументованої політики та процедур оцінки кандидатів на здобуття високих наукових ступенів, в т.ч. призначення експертів; 8) Копії задокументованої політики та процедур призначення керівників наукових робіт, в яких демонструються вимоги до керівників бути активними в наукових дослідженнях; 9) Детальна інформація про співробітників, які керують науковою роботою аспірантів та студентів, що включає досвід керування, а також наукові публікації; 10) Копії політики в області інтелектуальної власності, етики наукових досліджень, комерціалізації; 11) Задокументовані процедури забезпечення дотримання всіма науковими співробітниками етичних норм.

Вважаємо, що всі вимоги до ВНЗ в Україні, включно з вимогами до створення (із зазначенням конкретних вимог в цифрах), викладання та навчання, наукової діяльності бажано зібрати в єдиному місці і назвати такі вимоги стандартами вищої освіти. При цьому підході підвищиться зрозумілість вимог та відкритість процесу. Ми опускаємо при цьому питання регуляторного органу, що буде предметом окремого дослідження.

Висновки. Таким чином, аналіз вимог до ВНЗ Австралії довів, що нормативне регулювання вимог до австралійських ВНЗ зараз знаходиться в стадії трансформації. Регулювання, що ґрунтується на Національних протоколах на сьогодні замінюється на регулювання на основі стандартів, в тому числі вводяться так звані порогові стандарти. Перехідним періодом буде період з 2012 по 2015 рр. Тому у цей період система регулювання буде фактично подвійною, оскільки реєстрації за новою системою підпадають тільки новоутворені провайдери вищої освіти, а також ті, у кого закінчився термін реєстрації. В процесі дослідження доведено, що стандарти це не що інше, як компіляція Національних протоколів та їх перейменування. Основою стандартів є Національні протоколи та розробки AQF. Введені, так звані Порогові стандарти (які включають стандарти провайдерів та Кваліфікаційні стандарти) не змінюють фундаментальних вимоги, але дозволяють чітко зрозуміти, інтерпретувати та послідовно застосовувати вимоги до всіх провайдерів. При цьому застосування нових стандартів буде відбуватися під наглядом нового регулятора – Агенції з якості та стандартів вищої освіти – TEQSA, яка змінить попередніх 9 регуляторів.

Оскільки регулювання на стандартах перебуває в мейнстрімі забезпечення якості вищої освіти на світовому рівні, вважаємо, за необхідне подібну систему запровадити і в Україні, стандарти вищої освіти якої охоплюють тільки питання кваліфікаційних вимог, опускаючи решту складових (вимоги до створення, навчання та викладання, наукових досліджень, інформаційних стандартів і т.д.). При цьому підході підвищиться прозорість вимог та відкритість процесу.

Список використаної літератури

1. Андрушкевич Ф. Проблеми реформування університетської освіти в реаліях сьогодення [Електронний ресурс] / Ф. Андрушкевич // Гілея: науковий вісник. – 2011. – № 43. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_43/Gileya43/F23_doc.pdf.
2. Корешкова С. П. Освітня реформа австралійських інженерних вищих навчальних закладів / С.П. Корешкова // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – 2008. – Вип. 124. – С. 32-35.
3. Review of Australian Higher Education. Final Report [Електронний ресурс] // Department of Education, Employment and Workplace Relations. – Режим доступу: http://www.deewr.gov.au/HigherEducation/Review/Documents/PDF/Higher%20Education%20Review_one%20document_02.pdf.
4. Bradley Smith. Marketisation and the new quality agenda: postgraduate coursework at the crossroads / Bradley Smith, Mark Frankland // Australian Universities' Review. – 2000. – Volume 43, Number 2. – P. 7-16.
5. Brendan Sheehan. One size does not fit all unis [Електронний ресурс] // The Australian. - Режим доступу: <http://www.theaustralian.com.au/higher-education/opinion-analysis/one-size-does-not-fit-all-unis/story-e6frgcko-1226053469664> .
6. Joseph Gora. Watch out! Here comes the TEQSA juggernaut / Joseph Gora // Australian Universities' Review. – 2010. – vol. 52, №. 2. – P. 76-79.
7. Carol Nicoll. Trust Us, We're Academics / Carol Nicoll // Proceedings of the Australian Quality Forum 2011 [Demonstrating Quality] (Melbourne, Australia 29 June – 01 July 2011) / Australian Universities Quality Agency. – 2011. – P. 13 -18.
8. David Woodhouse. "When will Australians get a proper perspective and a proper standard?" [Електронний ресурс] // Australian Universities Quality Agency. – Режим доступу: http://www.auqa.edu.au/files/presentations/when_will_australians_get_a_proper_perspective_and_a_proper_standard.pdf .

9. National Protocols for Higher Education Approval Processes [Електронний ресурс] // The Department of Education, Employment and Workplace Relations. – Режим доступу: <http://www.deewr.gov.au/HigherEducation/Programs/StudentSupport/NationalProtocolsforHEApprovalProcesses/Documents/NationalProtocolsOct2007.pdf>.

10. Explanatory Statement to Higher Education Standards Framework (Threshold Standards) [Електронний ресурс] // ComLaw. Режим доступу: <http://www.comlaw.gov.au/Details/F2012L00003/a7405019-b444-47d9-8297-681903290c50>.

11. Tertiary Education Quality and Standards Agency Act 2011 [Електронний ресурс] // ComLaw. – Режим доступу: <http://www.comlaw.gov.au/Details/C2011C00582/5e1a974a-f43b-4a27-80db-b9edc5615728>.

12. Helen Smith. Benchmarking and threshold standards in higher education / Helen Smith, Michael Armstrong, Sally Brown. – London: Kogan Page Limited, 1999 – 288 p.

13. Higher Education Standards Framework (Threshold Standards) 2011 [Електронний ресурс] // ComLaw. – Режим доступу: <http://www.comlaw.gov.au/Details/F2012L00003/7819eff2-5c68-4e5a-ad68-3faec22265b5>

14. Angela Brew. The value of scholarship [Електронний ресурс] // The Higher Education Research and Development Society of Australasia. – Режим доступу: <http://www.herdsa.org.au/branches/vic/Cornerstones/pdf/Brew.PDF>.

15. Про розроблення державних стандартів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 р. № 1247 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1247-98-%D0%BF>.

16. Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.09.2011 р. № 978 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/978-2001-%D0%BF>.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2012.

Н. А. Пасько. Требования к созданию и деятельности Австралийских университетов.

В статье проанализированы требования к высшим учебным заведениям в Австралии, исследована классификация вузов в Австралии, во взаимосвязи проанализированы требования согласно Национальным протоколами и современные - согласно стандартам высшего образования.

Ключевые слова: ВУЗы, стандарты высшего образования, вузы самостоятельной аккредитации, вузы несамостоятельной аккредитации.

N. Pasko. Requirements for the Establishment and Work of Australian Universities.

The article studies the requirements for higher education institutions in Australia. In the paper the classification of higher education providers in Australia is given. Requirements embodied in National Protocols for Higher Education Approval Processes and in Higher Education Standards Framework are analyzed.

Keywords: higher education providers, higher education standards, self-accrediting higher education institutions, non self-accrediting higher education institutions.